

CAPITOLUL III

Începuturile orașului București

Nu exista în București nici o biserică domnească înainte de domnia lui Mircea Ciobanul, care n-a fost numai nesățiosul măcelar al boierilor săi și, oricum, avea lângă dânsul pe însăși fiica lui Petru Rareș, nepoata de fiu a lui Ștefan cel Mare, acea Chiajnă prin care a pătruns în Muntenia, ca în paraclisul de la Cozia, sistemul de clădire alcătuit pe încetul în Moldova ei.

Dar fostul călugăr Paisie de la Argeș, odinioară Petru Voievod, care, la suirea pe tron, împreună cu fiica lui Bășărabă-Neagoe, care aducea cu dânsa necesitatea ctitoriilor – și s-a lucrat mai departe și la Argeș și la Mitropolia din Târgoviște –, ridică, *desigur și cu scopuri militare*, în marginea încăpătorului oraș, pe un tăpșan, înconjurat de gropi de lut, o frumoasă mănăstire, care, fiind acoperită cu plăci de plumb, a rămas pentru popor Plumbuita.

Mircea, Doamna, de la care a rămas și „Crucea Doamnei Mirceoia”, în amintirea vreunei lupte¹, și cei trei fii ai lor, dintre care unul, Petru, șubredă ființă, menită a muri într-un exil asiatic, urmă, câțiva ani, sub tutela mamei, pe părintele său, ridicară dincolo de Dâmbovița o Biserică a Curtii. Cercetările asupra acestei zidiri, refăcută la începutul secolului al XVII-lea, au scos la iveală, împreună cu torsade de cărămidă asemenea cu cele de la Snagov, unde biserica principală fu refăcută,

---

¹ Ionescu-Gion, *op.cit.*, p. 9.

după o întâie întărire de Băsărabă-Neagoe, de aceeași pereche domnească, o țesătură din pătrate de ciment înconjurată cu cărămizi puse pe muche, și au răsărit și unele elemente ale unei delicate picturi din această jumătate a secolului al XVI-lea.

Dar până atunci n-avem nici o descriere a orașului care se ridica pe încetul, dar care fu ars de turci la scoaterea cu sila a lui Mircea¹, în 1554².

Mircea-Vodă apare, de altfel, ca întâiul care *stabilește hotarele cetății sale de Scaun*³. Pătrașcu-Vodă⁴ fu îngropat la 1557 într-o biserică bucureșteană, care ar putea fi ctitoria înaintașului dușman⁵, deși mai era și biserică devenită apoi a Banului Ghiorma, unde-și avea nouă prăvălii puternicul și bogatul vornic Dragomir⁶.

Pentru a întâmpina descrierea la călătorii străini trebuie să se mai aștepte două decenii.

Când se isprăvi cu domnia risipitoare de sânge boieresc, *vărsat aici în București*, a „Ciobanului”, și cu trecerea în scaun a copilandrului Petru⁷, noul domn fu fiul acelui pretendent Mircea, fiul lui Mihnea, care, scăpând de dușmanii lui, se strânsese în străinătate. Botezat Alexandru⁸, ca vechiul domn muntean de pe la 1430, și acest stăpâ-

¹ Mircea Ciobanul a domnit în trei rânduri, între 1545-1559 (n. A.M.).

² Cronicile țării.

³ Act din 1636; *Mitropolia București*, pach. 170, no. 6; citat întâi de Ionescu-Gion, *Ist. Buc.*, p. 39.

⁴ Pătrașcu cel Bun: 1554-1557 (n. A.M.).

⁵ *Cronicile țării*. El ar fi mers, pe vremuri de molimă, și prin sate, unele destul de departe, cum e Cocorăștii, cu biserica de la Matei Basarab, și Grindul; *ibid.*, p. 39. E la Gherghița în 1555; Iorga, în Hurmuzaki, XI, p. 888.

⁶ Ionescu-Gion, *op.cit.*, p. 41.

⁷ Petru cel Tânăr: 1559-1568 (n. A.M.).

⁸ Alexandru I Mircea a domnit în două rânduri: 1568-1574, 1574-1577 (n. A.M.).

nitor crescut între străini, și anume în Siria, printre greci, cu care se aseamăna, era condus de o femeie cu suflet bărbătesc.

Deși nu era din neamul nostru, ci fiica unui grec și a unei perote, doamna Ecaterina, ctitoră și aiurea, ca, în marginea orașului, la biserica lui Radu Paisie, numită după acoperișul ei de metal, considerat ca un lucru nou și minunat, Plumbuita¹, a îndemnat la opere de pietate și de artă. Astfel, pe locul unde fusese desigur întâiul modest lăcaș de închinare, pe numele lui Alexandru-Vodă celui de al doilea se înalță o solidă biserică de piatră, transformată de trei ori, la începutul secolului al XVII-lea, apoi la sfârșitul celui de al XVIII-lea și, în fine, acum vreo sută de ani, în care un studiu atent ar avea să descopere, ca la Curtea domnească, liniile de la început, topite în adaosurile greoaie. E „Radu-Vodă”, în care singură clopotnița nu e din acel dintâi plan, ci un adaos al domnului, nepot de fiu al lui Alexandru, după care biserica își ia numele.

Aici se înmormântară pe urmă doi nepoți ai soților domnești, sub micile lespezi împodobite care se văd și astăzi: Vlad Voievod și domnița Elena, frate și soră, fiii aceluși Mihnea², prea-iubit fiu al Ecaterinei, rămasă regentă pentru el după moartea lui Alexandru, care Mihnea, silit a trece la islam, a rămas în gura poporului cu porecla de dispreț „Turcul”: e curios că-l vedem pomenind, doi ani înainte de turcire, pe „mulții turci care a venit în Țara Românească”³. Alexandru însuși, care muri în 1577, și-a aflat în ctitoria sa locul de odihnă.

Această reședință a lui a trebuit să și-o apere și să

---

¹ Întâi, în Iorga, *Ospiti romeni in Venezia*, București, 1931, la p. 81.

² Mihnea Turcitul: 1577-1583, 1585-1591 (n. A.M.).

³ Iorga, în Hurmuzaki XI, p. 900.

și-o recâștigate. Ion Vodă cel Cumplit al Moldovei veni la 1574, ca rebel contra Sultanului, aducând cu el un domn nou, Vintilă¹, din neamul lui Pătrașcu-cel-Bun. Izbânda acestui eroic disperat fu însă scurtă. După o nouă luptă de la București, aproape exact o sută de ani de la cea împotriva lui Radu cel Frumos, cetatea fu cucerită de boierii credincioși, Vornicul Dragomir, Comisul Mitrea, paharnicul Bratu și însuși pârcălabul cetății, Ioan², și capul lui Vintilă, stăpânitorul de câteva zile, rânjea, prins în cuie, pe zidurile ei umile³.

Pe atunci ne întâmpină o primă prezentare a Bucureștilor ajunși capitală, având o Curte domnească, în care, în bubuitul tunurilor, se ridică de domn, în fața boierilor mari, paharul, după o datină pe care Alexandru-Vodă n-o putuse găsi aiurea, pentru „sănătatea lui Dumnezeu” – ceea ce oaspetele, poftit și el, înseamnă în românește chiar. Vizitatorul e, la 1574, un francez, avocatul Lescaloppier, venind din Ardeal, și iată chiar rândurile lui:

„Plecasem înainte de ziuă (6-7 iunie) și venirăm la București, noaptea. Zidurile acestui oraș sunt din trunchiuri mari de copaci înfipti în pământ, unul rezemându-se pe altul, și legate împreună cu grinzi în curmeziș, prinse de acele trunchiuri cu legături (*chevilles*) de lemn; orașul e podit cu trunchiuri de copac”, – pe o vreme când podirea multor orașe europene era numai la început. „Prin București trece un râu care se cheamă Dâmbovița.

În acest oraș găsirăm pe Voievodul Alexandru, în ajutorul căruia” – după năvălirea „cumplitului” moldovean – „veniseră boierii de căpetenie ai țării lui și turcii.

---

¹ A domnit în mai 1574 (n. A.M.).

² *Cronicile țării*.

³ Iorga, *Ist. Românilor*, IV.